

Muhamed Mrahorović

MUSTAFA EJUBOVIĆ-ŠEJH JUJO
RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAHT

(TRAKTAT O DISPUTACIJI ILI O METODI POSTUPKA
U RASPRAVI)

Uvodne naznake

Habent sua fata libelli
Knjiga ima svoju sudbinu
Hioratius

Ako bismo ovu latinsku maksimu primijenili na opus Mustafe Ejubovića Mostarca, i ne samo njegov, tada bi nam se u cjelosti otkrio njen pravi smisao, tj. ukazala bi nam se nepravlična sudbina ovog i svakog drugog mislioca, koji pripada krugu muslimanske duhovne baštine. Zlosretni civilizacijski udes, koji je desetljećima trajao i uticao na izvorno književno stvaralaštvo Muslimana, ne omogućivši mu da se definitivno uobliči i razvije na sopstvenoj osnovi, destruktivno se reflektirao i na istraživački rad u oblasti te duhovnosti, potiskujući je na margine kulturnih i književnih zbivanja na ovim našim prostorima. Time je, dakako, onemogućena i odložena njena kritička valorizacija i rasvjetljavanje, pa je pojava ozbiljnijih istraživačkih djela, kako onih izrazitih predstavnika te književnosti, tako i radova interpretativnih i inicijalnih pretenzija, dugo bila, naprosto, iluzorna pretpostavka. Takva kulturno-politička klima ali i stanje kulturno-povijesne svijesti našeg naroda dovela je do paradoksalne situacije, pa je, naprimjer, Šejh Jujo, gotovo nepoznat stvaralac, a cjelokupna duhovna baština bosanskohercegovačkih Muslimana nema, još uvijek, odgovarajuću elaboraciju i tretman.

Međutim, zadnja dva desetljeća karakterizira značajan pomak i izrazi-tu intenziviranje znanstveno-istraživačkog rada na polju kritičke valorizacije ukupnog književnog korpusa tog nasljeđa. Kataloške obrade, bibliografski i interpretativni radovi i, za sada, rijetki monografski radovi, otkrili su nam imena njegovih značajnih neimara, a kulturni segment islam-

sko-orijentalne provenijencije konstituisan u polmilenijskom razdoblju, zadobija sasvim izvjesne obrise i odrednice. Književni rad Muslimana razvio je svojevrstne strukture, čiji se povijesni smisao i geneza ne mogu posmatrati izvan šireg kompleksa onih pitanja koja se vezuju za islam i njegovu civilizaciju. U cilju objektivnog elaboriranja tog dijela baštine jugoslovenskih naroda islam nam postaje nezaobilazna tema i sugovornik.

Za cjelokupnu islamsku duhovnu tradiciju značajne su tri kapitalne činjenice:

1. Razvijena izvorna stvaralačka duhovna djelatnost u oblasti teologije, filozofije, jezika i drugih disciplina;

2. Osebnostna prevodilačka djelatnost u svim granama islamskih znanosti i književnosti;

3. Prepisivačka djelatnost razvijana putem brojnih škola diljem islamskog svijeta: u Basri i Kufi, Bagdadu i Damasku, Kairu i Toledu, kasnije, i drugdje.¹⁾

Ove tri bitne forme duhovnog djelovanja našle su svoj produžetak i u duhovnom radu i stvaralaštvu bosanskohercegovačkih Muslimana.

Prvi ozbiljniji radovi o duhovnoj baštini Muslimana pojavili su se početkom ovog stoljeća (Bašagić), ali se određeni sistematski rad zasnavao i odvija se u okviru znanstvenih projekata kulturnih institucija BiH: Orijentalnog instituta, Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu i Arhiva Hercegovine u Mostaru. Po književnoj formi bio-bibliografski, a nekoliko posljednjih i interpretativni, od kojih neki još nisu publikovani, ti radovi će predstavljati okosnu građu i literaturu, koja će kasnijim istraživačima pružati elementarne informacije i podastirati kritički provjerene podatke za razvijanje novih pravaca i specijalnih studija, pa i sinteza o kulturnoj povijesti Bosne za vrijeme osmanske uprave i u moderno doba. Vrlo je značajno da su na taj način stvorene bitne pretpostavke za dvojako djelovanje:

- za izradu studija o pojedinim misliocima, njihovom opusu i problemima kojim su se bavili;

- za rad na kulturno-povijesnoj i znanstveno-kritičkoj valorizaciji duhovne tradicije u cjelosti na ovim prostorima.

Najstarije početke istraživanja književnog rada Muslimana susrećemo u biografskim skicama o nekolicini najznačajnijih stvaralaca na orijentalnim jezicima koje su objavljene devedesetih godina prošlog stoljeća u listovima *Salname* (Ibrahim-beg Bašagić) i *Vatan* (Hafiz Mehmed Taufik Okić).²⁾

1) Henri Corbin, *Historija islamske filozofije*, Sarajevo, 1977, s. 26. Dr Muhamed Ždralović, *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima*, Sarajevo, 1988.

2) Dr Hazim Šabanović, *Književnost Muslimana BiH na orijentalnim jezicima*, Sarajevo, 1973., s. 16-20.

Najznačajniji i najpregledniji rad o književnom stvaralaštvu Muslimana do danas, dao je rahmetli Hazim Šabanović u bio-bibliografskom djelu Književnost Muslimana BiH na orijentalnim jezicima, objavljenom posthumno, u Sarajevu 1973. Autor je opširno obradio stotinu šezdeset četiri pisca, a o sedamdeset sedam drugih dao je kratke informacije, dragocjene za dalje istraživačke napore. Ovo osnovno djelo o muslimanskoj književnosti otvorilo je mogućnost da se sagleda njen obim i nedovoljna proučenost.

U intervalu od nepunih dvadeset godina od publikovanja ovog djela, pojavilo se nekoliko inicijalnih, eksplorativnih i interpretativnih radova i zbirki u toj oblasti:

1. Dr Omer Nakičević, Hasan Kafi Prušćak, pionir arapsko-islamskih nauka u BiH (magistarska disertacija), El-Kalem, 1976.;

2. Dr Fehim Nametak, Fadil-paša Šerifović, Svjetlost, Sarajevo, 1981.;

3. Dr Fehim Nametak i dr Amir Ljubović, Izabrani spisi, Veselin Masleša, Sarajevo, 1983.;

4. Dr Lamija Hadžiosmanović i Salih Trako, Tragom poezije bosansko-hercegovačkih muslimana na turskom jeziku, Sarajevo, 1985.;

5. Dr Džemal Čehajić, Derviški redovi u jugoslovenskim zemljama, Orijentalni institut, Sarajevo, 1986.;

6. Dr Muhamed Ždralović, Prepisivači djela u arabičkim rukopisima, I-II, Svjetlost, Sarajevo, 1988.;

7. Dr Amir Ljubović, Radovi naših ljudi iz oblasti logike na arapskom jeziku (doktorska disertacija još uvijek neobjavljena), Orijentalni institut, Sarajevo, 1988.;

8. Dr Ismet Kasumović, Ali-dede Bošnjak i njegovi filozofski i sufijski radovi (neobjavljena doktorska disertacija), Orijentalni institut, Sarajevo, 1986.;

9. Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV-XVII vijeka (doktorska disertacija) El-Kalem, Sarajevo, 1988.;

10. Dr Fehim Nametak, Pregled književnog stvaranja Muslimana na turskom jeziku, El-Kalem, Sarajevo, 1989.;

11. Hifzija Hasandedić; (ovaj autor je objavio niz istraživačkih radova iz kulturne baštine, i djelo: Muslimanska kulturna baština u istočnoj Hercegovini, „El-Kalem“, Sarajevo, 1990.

Ovom popisu bi se moglo pridodati još nekoliko većih i manjih radova.

BIO-BIBLIOGRAFSKA SKICA DJELA I LIČNOSTI MUSTAFE EJUBOVIĆA-ŠEJH JUJE

Mustafa Ejubović je, izvjesno, najsnažniji i najplodotvorniji stvaralac muslimanskog kruga u kulturnom životu Bosne i Hercegovine od druge polovine XVII do početka XVIII stoljeća. Izrazit je predstavnik one grupe naših mislilaca koji su sva svoja djela, uglavnom, pisali na orijentalnim jezicima.³⁾ Zahvaljujući brižljivo pisanim biografijama njegovih učenika muderrisa Ibrahima Opijača i pjesnika Mustafe Huremija, kao i autobiografskim i bibliografskim podacima, koji su jedna vrsta kritičkog instrumentarija uz gotovo svako njegovo djelo, bilo je moguće u glavnim crtama rekonstruirati životni put i rad Mustafe Ejubovića. Ta djela predstavljala su primarne izvore, kako za istraživanja koja su poduzimali naši prvi istraživači: Muvekkit, Ibrahim-beg i Safvet-beg Bašagić, Mehmed Handžić i drugi, tako i za ona koja su provedena u najstarijim radovima evropske orijentalistike.

Puno ime Šejh Juje, kako su ga zabilježili izvori u arapskoj grafiji je Mustafa b. Jusuf b. Murad Ayyubi-zade al-Mostari al-Bosnawi.⁴⁾

Rođen je u Mostaru 1061/1651. od Jusufa, sina Muratova, veoma obrazovanog profesora jedne od mostarskih medresa. Osnovno i srednje obrazovanje je završio u rodnom gradu pred čuvenim profesorima Šejh Ahmedom Opijačem, hadži Ismailom Opijačem, muftijom Hasanom Mostarcem i kadijom Ismailom ef. Mostarcem.⁵⁾

Zapazivši kod mladog Mustafe veliku intelektualnu darovitost i izraženo zanimanje za obrazovanje, sasvim su mu se posvetili podstičući kod njega te vrline. Ohrabren takvom brižnošću i mišljenjem svojih učitelja, zatim motiviran vlastitom nutarnjom željom za višom izobrazbom krenuo je u Carigrad, duhovni centar osmanske Turske, 1677. godine. Prema raspoloživim podacima, diplomirao je, najvjerovatnije, 1681. godine, četiri godine poslije odlaska iz domovine. Prema tadašnjem sustavu školstva bio je obavezan odraditi pripravički staž, mulâzama, nakon čega je dobio profesuru na nekoj od nižih carigradskih medresa, što je za njega bilo veliko priznanje od te sredine. U Carigradu je proživio najplodnije godine svoje životne dobi i ispoljio velike intelektualne i spisateljske mogućnosti. Upravo tih dana, kada je očekivao još jednu verifikaciju za svoje vispreno profesorsko i spisateljsko angažovanje - naimenovanje za redovnog profesora na jednoj od najpoznatijih škola, stigao mu je poziv iz rodnog Mostara da se vrati i preuzme položaj

3) Hazim Šabanović, Književnost Muslimana BiH na orijentalnim jezicima, s. 390.

4) Ibrahim Opijač, Manāqib al-fāḍil al-muhaqqiq Muṣṭafa b. Yūsuf al-Mostārī, Glasnik VIS, Sarajevo, br. 1-3, 1956, s. 1-22; prevod: Muhamed Mujić.

5) Safvet-beg Bašagić, Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti, Sarajevo, 1986., s. 160.

muftije za to područje, nakon što je umro njegov muderris i bivši muftija Hasan ef. Mostarac.

„Uzavrela je u meni ljubav prema rodnoj grudi..., jer da nije ljubavi prema domovini, ona bi propala“, pisao je tada Šejh Jujo.⁶⁾

Vratio se u Mostar nakon petnaestogodišnjeg boravka u Carigradu, u 43. godini života.

Vrlo je vjerovatno da je s preuzimanjem položaja muftije prihvatio i poziv da u Karađoz-begovoj medresi predaje ključne predmete: tefsīr (egzegezu Kur'ana, hadis) Poslanikovu tradiciju, uşūl al-ḥadīṭ (filozofiju islamske tradicije, uşūl al-fiqh (filozofiju prava i al-balāḡa) stilistiku.

Petnaest posljednjih godina proživljenih u Mostaru protekle su u znaku pune i zrele angažiranosti u oblasti prosvjetnog rada: predavanjima, pisanju udžbenika i propovijedi, i na spisateljskom radu u oblastima onih znanstvenih disciplina, koje su ga posebno privlačile.

Umro je u rodnom gradu, 16. jula 1119/1707. godine.⁷⁾

Unatoč činjenici da su nam dvojica njegovih učenika i prvih biografa zabilježili naslove i broj Šejh Jujinih djela, ne možemo sasvim pouzdano tvrditi da su sva objelodanjena i da, poneki autograf ili prepis rukopisa, ne leži privremeno neotkriven⁸⁾ ili, čak, zauvijek zagubljen za našu duhovnu baštinu. Nekoliko radova za koje se zna da njemu pripadaju, još uvijek nisu pronađeni i katakološki obrađeni pa je i njihova sudbina neizvjesna. U brojnim privatnim kolekcijama i zbirkama, lokalnim arhivama ili bibliotekama diljem svijeta razasuta su njegova djela koja očekuju istraživače i njihovu znanstvenu elaboraciju.

Šejh Jujin biograf Ibrahim Opijač u svom djelu Manâqib izvještava nas da je njegov učitelj napisao 27 djela iz različitih znanstvenih disciplina i prepisao oko 60 djela za vlastite potrebe tijekom svog petnaestogodišnjeg boravka u Carigradu.⁹⁾

Ovdje nemamo namjeru da pružamo pregled svih njegovih radova, ali ćemo ukazati na činjenicu da je Šejh Jujo okušavao elokventnost svog spisateljskog umijeća u širokom duhovnom obzorju, aktualnom i primjerljivom kulturnim situacijama njegova vremena.

Najčešće su književne forme u njegovu bogatom opusu disputacija, glosa i superglosa date u oblastima teologije, prava i filozofije prava,

6) Hazim Šabanović, Ibid., s. 396.

7) Ibrahim Opijač, Manâqib, prema Tarihi Enveri, V. s. 147.

8) Safvet-beg Bašagić, Ibid., s. 161.

9) Ibrahim Opijač, Manâqib, loc. cit. i Hazim Šabanović, Književnost...

jezičkih disciplina, filozofije i logike.¹⁰⁾ Zbog toga se ne bismo mogli suglasiti sa onim autorima koji ovog mislioca prvenstveno predstavljaju kao logičara i filozofa.¹¹⁾

Smatramo da se takvim situiranjem Šejh Juje u korpusu muslimanske duhovne tradicije utire jedna predrasuda u kojoj on nije usamljen slučaj. Takvu sudbinu prije njega dijelili su Hasan Kafi Pruščak, Ali-dede Bošnjak i još neki drugi muslimanski pisci.

Zbog čega smo naše interesovanje usredotočili baš na ovog mislioca?

Prvo: zbog činjenice da je o njemu do danas relativno malo pisano, tako da su mnoga pitanja vezana za njega i njegov rad ostala još nerazsvjetljena.

Drugo: on je ostavio duboka traga u oblastima kojima se vrlo uspješno bavio.

Treće: na njegovu djelu jasno se otčitavaju ne samo duhovna već i druge situacije i gibanja njegova vremena.

Četvrto: njegovi pravni, jezički, teološki, logički pa i filozofski spisi su svjedočanstvo visokog nivoa elaboracije i do danas su nepravедно zapostavljeni.

Jedan od presudnih razloga je sadržan u činjenici da su se naši istraživači kulturne baštine najčešće bavili historijom i književnošću, a vrlo malo njenim filozofskim i teološkim aspektima, iz čega proističe pogrešan utisak da naša duhovna tradicija orijentalne provenijencije gotovo i nema filozofije i teologije. Tu predrasudu demantuju djela Ali-dede Bošnjaka, Hasana Kafije, Abdullaha Bošnjaka, a napose Mustafe Ejubovića - Šejha Juje.

TRAKTAT O DISPUTACIJI

Prijevod

Hvala Bogu, koji je Gospodar svega. Neka je blagoslovljen Njegov vjerovjesnik i neka je blagoslov vjerovjesnikovoj porodici i njegovim časnim prijateljima.

A zatim: ovo je traktat o disputaciji, koja sadrži uvod i dva poglavlja.¹²⁾ Uvod predstavlja spekulativno raspravljanje,¹³⁾ dvojice sudionika o od-

10) Smail Balić, Kultura Bošnjaka, Wien 1973., s. 78.

11) Primjerice: A. Ljubović u radu: „Na marginama rukopisnih djela Mustafe Ejubovića“, Hercegovina, br. 4, Mostar, 1985.

12) dvije cjeline;

13) spekulativni postupak u raspravi;

nosu dviju stvari¹⁴⁾ u cilju izricanja istine. Ili, prema drugom mišljenju, to je odbrana govora metodom spekulativnog sučeljavanja u cilju postizanja istinitog suda.

Logična inkompatibilnost sudova u replici podrazumijeva opovrgavanje određene premise¹⁵⁾, odnosno, opovrgavanje (izloženih) dokaza. Kontraritet je, dapače, opovrgavanje dokaznog iskaza s pomoću argumenata, a po drugima, opovrgavanje neodređene¹⁶⁾ premise istinitim iskazom. To predstavlja kontraran sud ili nužnost nemogućeg.¹⁷⁾

Kontradikcija/al-mu'areda jeste uspostavljanje dokaznog iskaza nasuprot onom koga drugi sudionik izriče¹⁸⁾ ili je, pak, to uspostavljanje dokaznog iskaza oprečnog onome na čemu se temelji stav sudiskutanta.

Niz međusobno uvjetovanih i povezanih stavova/sened¹⁹⁾ je ono na čemu se zasniva negacija istinitih i neistinitih premisa²⁰⁾, odnosno ono što se izriče za podupiranje negacije, prema mišljenju onoga koji opovrgava²¹⁾, makar, u osnovi, to i ne bi bilo smisleno.

Prva iskazna cjelina²²⁾ *al-maqāla al-ūla* u logičkom kontekstu dispute, budući je u funkciji afirmacije govora i mišljenja, uslovljena je (korekcijom) afirmacijom tradicionalnog dokaznog iskaza. Ako bi se počelo, kod uspostavljanja dokaznog iskaza, na način kako je to ustvrđeno, tada će onaj ko pita²³⁾ drugom sudioniku osporavati (negirati) ili dio premise ili cijelu premisu jasnim partikularnim ili opštim iskazima, bilo da se pri tom postupku primijeni ili ne primijeni sažimanje. Ako prvi replicijent ne primijeni sažimanje,²⁴⁾ uradiće to ili diskvalifikacijom seneda²⁵⁾ ili nečeg drugog (ili kontriranjem s pomoću osnovnog iskaza ili s nečim drugim). Ova dva postupka nazivaju se logička inkompatibilnost argumenata i opšta (univerzalna) kontradikcija, kako je to poznato, dok se treći iskaz zove iznuđeni dokaz, koji je nepoznat kod logičara.²⁶⁾

Ako se pak, negacija temeljnog iskaza izvrši argumentom, tada se taj postupak zove univerzalna kontradikcija. Ali, ako bi se negacija izvodila

14) dva suda ili dvije pretpostavke;

15) pretpostavke;

16) neistinite;

17) izostajanje suda ili nužnouzročnu povezanost nemogućeg;

18) nasuprot drugom stavu koji ga poriče;

19) relacija, odnos, pretpostavljena osnova;

20) stavova, argumenata;

21) ili: pomoću premise kojom se negira;

22) prvi stav, tvrdnja;

23) prvi sudionik u raspravi;

24) dokazni iskaz;

25) osnovni temeljni iskaz;

26) interpretatora, komentatora.

protustavljanjem kontrarnog argumenta, tada bi se to zvalo kontradiktoran sud. Ovakav je postupak prvog sudionika u raspravi.

Međutim, ako prvi replicijent negira dio premise ili cijelu premisu drugog sudionika, tada je ovaj obavezan da mu suprotstavi argumentovan iskaz ili aluziju (ukazivanje), ili, pak, da mu negira temeljnu pretpostavku (premisu), ako je njegov dokazni iskaz sadrži. Ako, međutim, prvi replicijent bude argumentom poricao dokaz drugog sudionika, tada je ovaj obavezan negirati taj argumenat protivargumentom. Dočim, kada prvi replicijent podastre dokazni iskaz nasuprot sureplicijentu, ovaj mu, nužno, ima suprotstaviti svoj protivdokaz, čime je dospio u poziciju prvog replicijenta i obrnuto. U protivnom, biće mu potrebno ono što je bilo potrebno prvom replicijentu u postupku rasprave; i tako slijedom.

Ovakav je postupak u odnosu na dokazne iskaze: drugi, treći i svaki dalji iskaz.

Ako premise prvog replicijenta dovedu do suda nužno prihvatljivog, tada slijedi nužan zaključak. U suprotnom, dopijeva se do beznadežnosti i besmisla rasprave.

Drugi dio metodičkog postupka */al-maqāla at-tāniye/* tretira tematizirana pitanja među sudionicima u raspravama. Jedno između tih je da sučeljavanje negacije negaciji bude indirektno; drugo, da se diskvalifikacija jasne premise, svakom posvema jasne, ne izrazi artikulacijom; treće: da negacija spekulativne premise, za koju se podastiru argumenti, bude indirektna; četvrto: da negacija nužnog suda pretpostavlja diskvalifikaciju suda koji slijedi; peto: da negacija manje premise prethodi negaciji veće premise; šesto: da negativan (diskvalifikativan) odgovor prethodi afirmativnom odgovoru; sedmo: da replicijent u raspravi, koji podastire protivargumente, mora imati pretpostavke o premisama suda drugog sudionika; osmo: da se kontrarnost ispolji prije kompletiranja argumenata, ali i poslije toga; deveto: da se kontraritet ispoljava samo u logičkim postupcima, kao naprimjer, kontraritet argumenata, za razliku od tradicionalnih, apodiktičkih sudova.

Završen je traktat o metodi postupka u raspravi poštovanog Mostarca. Neka je s njim milost Gospodara Stvaratelja.

Preveo

Muhamed Mrahorović

Analiza traktata

Značajan dio svog rada Šejh Jujo je posvetio znanosti o disputaciji. Radovi o ovoj znanstvenoj disciplini pojavljuju se u velikom nizu djela na Istoku i u Evropi, a tretirala su osnovna pravila koja je potrebno slijediti prilikom vođenja rasprave, posebice u oblasti teološko-filozofskih disciplina. U toj oblasti Šejh Jujo je napisao devet traktata, uglavnom, glosa i superglosa. Jedno od tih je i ova Risala pod naslovom *Ḥulāṣat al-'adab* ili *Risāla fī 'adab al-baḥṭ*, u kome su, izuzetno sažeto, samo naznačeni problemi iz te oblasti.

O Risali kao književnoj formi veoma popularnoj u arapsko-islamskoj duhovnoj tradiciji, nemamo namjeru ovdje govoriti. U ovom traktatu ona zahvata problem dijalektičke logike, koji je osnovna logika teoloških dokaza, a to je aristotelijanska logika opšteg, što potpuno odgovara strukturi teološkog mišljenja koje je usmjereno na dokazivanje Prvog - Primordijalnog bića, izvora postojanja svega, tj. Boga.

Kako dijalektička metoda upotrebljava kontrarne stavove na osnovu kojih se izvode dokazani stavovi, to Šejh Jujo u ovoj disputaciji problematizira položaj prve afirmativne, zatim negativne te svih slijedećih teza, kao položaj prvog subjekta, drugog, trećeg itd.

U tom kontekstu on osobito posvećuje pažnju implicitnom nizu stavova, koji je sadržan u svakoj opštoj tezi.

Tako na primjer, bilo koji opšti stav, kao: - Svi su ljudi smrtni - sam po sebi podrazumijeva niz drugih stavova bez kojih ovaj, sam po sebi, nije razumljiv.

Šejh Jujo upozorava disputante da neki posebni ili nužni stav koji ne negira onaj prvi ili opšti stav, nužno mora sadržavati elemente negacije i pretpostavljenog seneda, tj. niza međusobno uslovljenih i povezanih stavova, iz kojih je izveden taj opšti stav. Taj postupak ponavlja se u svakom drugom stavu.

Dakako, Šejh Jujo nije propustio upozoriti da je taj metodički postupak primjenljiv na razini racionalnih kategorija suda/aqliyyat, a neprimjeren i neizvodljiv na razini naqliyyat, tj. apodiktičkih kategorija u kojima se utvrđuje istinitost i izvjesnost pojedinačnog pa se od toga kreće ka opštem.

MUSTAFA EJUBOVIĆ - ŠEJH JUJO
„RISALA FI ADAB AL-BAHT“

(Trestise on Disputation or On the methods of Procedure in Discussion)

The subject of scientific elaboration of the spiritual inheritance (theological, philosophical, literal, linguistic, etc.) of Muslims from Bosnia and Herzegovina was a taboo in the recent history of Yugoslav peoples. That was true both for the official politics which had no understanding for that inheritance and for scientists who avoided it or approached it timidly. Thus, that spiritual corpus was not the object of interest and critical research. That resulted in a paradoxical situation that the almost complete opus of the outstanding representatives of Muslim medieval spiritual tradition was unjustly neglected. It was never catalogized or elaborated bibliographically or monographically. As an example, this paper mentions Abdullah Bošnjak, Hasan Kafi Pruščak, Mustafa Ejubović - Šejh Jujo, Ibrahim Opijač and the others.

The characteristic of the last few decades is a rather intensive scientific and research work, and as a result there appeared several very important works. They discovered, and for the first time presented, great Muslim scholars. In that way the level of culture and education of Muslims became completely authentic.

Cultural heritage of Oriental provenance in these parts developed specific structures, whose historical genius and genesis can not be discussed out of the context of Islam and its civilization.

This paper tried to clear up certain questions related to Mustafa Ejubović Mostarac - Šejh Jujo. In order to confirm the thesis that Šejh Jujo was a very wise and prolific thinker in the field of theology and other scientific disciplines, this paper offers the translation of his short treatise *Risala fi adab al-baht*-Treatise on Disputation or On the Method of Procedure in Discussion.